



**R. P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, E Societate Iesv, In
Collegio Romano eiusdem Societ. olim Theologiæ
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales, De Sacramentis in ...**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1652

8. Dissoluuntur obiectiones contra nostram sententiam

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82340)

produci, quanta sufficeret ad illam corporum proportionem, & mensuram, & non plus; quia quo plus quantitatis produceretur, eo deberent esse corpora densiora, & eo plus prævalerent elementa crassiora, ad quæ densitas disponit. In omni ergo sententia assignari potest repugnantia naturalis ad hoc, ut post separationem accidentium à substantia panis, maneret materia panis in rerum natura.

117.
Inferitur con-
clusio Triden-
tini.

Ex dictis inferitur, quam merito dixerit Concilium Tridentinum, Ecclesiam ex veritate verborum collegisse conversionem substantiæ panis in corpus Christi: nam verba illa non potuerunt esse vera, manente substantia panis sine nouo miraculo: verba enim illa significant corpus Christi contineri, non utcumque sub illis accidentibus, sed ut substantiis illis, & ita ut non maneat ibi substantia panis; alioquin si substantia panis illis accidentibus, non vere diceretur: *hoc est corpus Christi*; ut videbimus infra; ex hoc autem, quod substantia panis non substat illis accidentibus, colligitur petire formam panis, quæ non potest conservari sine propriis dispositionibus; denique ex hoc ipso inferitur destructio materiæ, cum non possit connaturaliter perseverare sine forma, nec possit aliam accipere in illo, nec in alio spatio, ut supra probatum est. Ex quo tandem fit, substantiam panis converti in corpus Christi, cum desinat tota panis substantia ob positionem corporis Christi sub iisdem accidentibus, & in ordine ad idem munus substantiale, quod gerebat substantia panis.

118.
Quæstio.

Pro complemento tamen huius dubij, quæri potest, an ad veram conversionem substantiæ panis in corpus Christi sufficeret connexio moralis ex decreto Dei inter positionem corporis Christi, & desitionem panis, licet utraque mutatio non haberet inter se physicam connexionem ex natura rei. Negant plures, sed sine firmo satis fundamento. Ego quidem de facto concedo, dari connexionem physicam (ut probavi); ceterum non credo, hanc conditionem requiri ad quamlibet conversionem vnius in aliud. Primo quia, si canonicus fiat Monachus, dicitur simpliciter in Monachum converti, & Canonicatum mutari in Monachismum; licet ex natura rei non repugnet simul in eodem homine Canonicatus, & status Regularis, sed solum moraliter ex decreto Pontificis nolentis durare Canonicatum in Monacho; ergo similiter, licet ex natura rei non repugnet lux, & calor; si tamen Deus nollet utramque qualitatem simul conservare, posset dici converti subiectum à lucido in calidum. Secundo, & à priori probari, quia in prædicto casu repertiuntur omnes conditiones conversionis, scilicet successio vnius ad aliud in eodem tertio communi, & in ordine ad idem munus, & talis item subordinatio inter expulsionem vnius, & introductionem alterius, ut non se habeant mere concomitater, sed una sit causa alterius; ergo non est, cur non dicatur simpliciter conversio.

119.
Inflabis.

Dices, ad conversionem requiri, quod terminus à quo desinat ex vi termini *ad quem*: tunc autem non desineret ex vi termini *ad quem*, sed ex vi decreti Dei nolentis utrumque simul conservare. Sed contra; quia licet non desineret physice ex vi termini *ad quem*, desineret tamen moraliter ex vi illius, hoc est, terminus *ad quem* ut introductus, esset causa moralis expulsionis alterius. Quare sicut Sacramenta dicuntur simpliciter causare gratiam, licet solum causent moraliter illam; sic etiam tunc terminus *ad quem* diceretur simpliciter expellere alium terminum licet non physice, sed moraliter. Cum ergo ad conversionem solum requiratur, quod unus terminus simpliciter desinat in aliud, seu ob repugnantiam cum alio, non est cur non dicatur conversio simpliciter,

Respondeo.

quando unus terminus moraliter expellit alium? nec discrimen aliquod probabile potest affertur, cur causa moralis dicatur simpliciter causa, & non dicatur simpliciter expellere alium terminum.

Dices, ergo desitio termini à quo esset simpliciter annihilatio: nam illa desitio secundum se non haberet connexionem cum actione aliqua positiva. Respondeo, annihilationem esse desitionem, quæ non solum secundum se, sed neque extrinsece ex decreto agentis subordinatur actioni positivæ; nec est ex vi actionis positivæ, qua succedat terminus in eodem munere termino desinenti: nam si desinit ex vi talis actionis, iam non desinit in purum nihil, sed in aliud, nepe in id quod succedit, de quo infra *sect. 12.*

Sed contra inflabis; ergo si Deus nollet conservare simul duos Angelos, & ideo producendum unum destrueret alterum prius creatum, hic diceretur converti in illum qui producitur de novo: nam licet illa desitio secundum se non haberet connexionem cum productione alterius, haberet tamen connexionem moralem seu extrinsecam ex decreto Dei nolentis conservare utrumque Angelum simul, atque ideo Angelus destructus non abiret in purum nihil, sed in alium Angelum; ergo converteretur in illum: si enim non annihilatur, debet converti in alium.

Respondeo concedendo, desitionem Angeli in eo casu non fore annihilationem, quia vere non tenderet destructio in purum nihil, sed in aliquid: nego tamen intercedere veram conversionem vnius Angeli in alium; ad conversionem enim non sufficit, quod unum desinat ex vi alterius, sed requiritur ulterius, quod unum succedat alteri in eodem munere intra aliquod compositum, ut supra diximus; quæ conditio deesset in prædicto casu; & ideo esset tunc desitio media inter annihilationem, & conversionem; neque enim est univ ersaliter verum, quod quidquid non desinit per annihilationem, desinat per conversionem in aliud; quia plus est converti in aliud, seu abire in aliud, quàm desinere propter aliud.

Cæterum, licet hoc verum sit, loquendo de conversione in communi; loquendo tamen de conversione Eucharistica, vix potuit Ecclesia in hoc mysterio conversionem agnoscere, nisi cum connexionem fere omnino physicam inter positionem corporis Christi, & desitionem panis; tum quia Ecclesia totam hanc conversionem collegit ex veritate verborum (ut dixit Tridentinum) quæ significant, corpus Christi converti sub accidentibus ut exercens munus substantiæ circa illa, & per consequens sustentare illa saltem efficienter, ex quo naturaliter sequitur, accidentia non sustentari à substantia panis, & desinere panem, ut supra probatum est, tum etiam, quia si substantia panis non desineret ex natura rei ob positionem corporis Christi, non haberet Ecclesia fundamentum ad credendum, quod desineret ex decreto Dei. Cur enim non potuit vel manere in eodem loco sine unione ad species, vel in alio etiam loco, aut vnde Ecclesia oppositum colligeret ex verbis, si penderet solum ex decreto Dei, & non consequeretur ex ipsa rei natura? Ergo de facto conversio Eucharistica vndique, vel fere vndique affert connexionem physicam positionis corporis Christi, & desitionis panis.

SECTIO VIII.

Dissolvuntur obiectiones contra nostram sententiam.

Non potuimus sectionibus præcedentibus nostram sententiam explicare, quin obiter præcipuas

cipuas difficultates dissolveremus, quæ contra illam poterant militare. Nunc alias afferamus, ut ex omnium solutione firmior maneat & clarior. Prima obiectio oritur ex modo loquendi Patrum, qui indicant, per verba consecrationis corpus Christi non solum poni sub speciebus, sed etiam ipsum corpus fieri, confici, creari, &c. his enim, & aliis vocibus similibus vtuntur ad declarandū hoc mysterium, quæ cū toties à Patribus vsurpentur in declaratione huius mysterij, non est credendum, quod semper vsurpata fuerint figurate, & in sensu minus proprio.

Respondeo, loquutiones Patrum, quæ ab aduersariis adducuntur, ad duas potissimum, vel tres classes posse reduci. In prima sunt, qui dicunt, *substantiam panis mutari in corpus Christi*, seu, *transire in illius naturam*, &c. & hic modus loquendi propriissimus est; ad quem tamen nulla requiritur productio corporis Christi secundum se, sed sola introductio illius in hoc compositum, vt supra declaratum est, & postea iterum declarabitur.

Ad hanc etiam classem pertinent alij plures, qui dicunt, *ex pane, & de pane fieri corpus Christi*, panem fieri corpus Christi; qui modus loquendi reperitur apud plures Patres, quorum aliquos affert Suarez *disp. 50. sect. 4. §. secundo principaliter*. & habetur etiam in hymno Felti corporis Christi: *Verbum caro panem verum, verbo carnem efficit, fitque sanguis Christi meum*, &c. viderique possent magis propria, quia solum significant transitum vnus in aliud sine noua productione corporis Christi. Illa vero propositio, *de pane fit corpus Christi*, reicitur à S. Thom. in præfati artic. 8. in sensu proprio; quia illud, *de*, significat consubstantialitatem, seu quod vtique terminus habeat aliquam substantiam communem. Quod si aliquando reperitur apud aliquem Patrum, pie exponenda est, accipiendo illud, *de*, in sensu lato, vt sit idem quod *ex pane*, vbi nota, Ambrosij apud quem ille modus loquendi reperitur, aliter legi emendatum apud Sotum in 4. *distinct. 9. quest. 2. artic. 9.* An vero præpositio, *ex*, dicat etiam aliquam improprietatem, dicemus infra *sect. 10.* Denique illæ propositiones: *panis fit corpus Christi*, *vinum fit sanguis*, &c. non habent sensum proprium, sed improprium, vt docet late S. Thom. d. *art. 9.* quia non datur aliquod subiectum commune vtique substantiæ, de quo possit verificari, fuisse panem, & factum esse corpus Christi, vsurpantur tamen improprie, & per similitudinem ad alias cōuersiones, in quibus manet subiectum commune; quia licet in præfati non maneat commune subiectum, manent tamen accidentia communia vtique substantiæ, quare idem dicere, panem fieri corpus Christi, ac dicere, corpus Christi succedere pani sub iisdem accidentibus. Immerito ergo ex hoc primo capite arguitur ad probandam productionem corporis Christi, cum fere omnes hæc loquutiones vsurpentur à Patribus improprie, vt fatetur ipse Suarez *d. disp. 50. sect. 9.* Si quæ vero in sensu proprio dicuntur, nullo modo probant productionem, sed solum cōuersionem. Dicere enim quod *ex pane fit corpus Christi*, non est dicere, quod fit simpliciter corpus Christi, sed quod panis transit in illud, seu quod corpus Christi fit terminus formalis illius cōuersionis: fit enim non quod corpus Christi fit corpus, sed quod corpus Christi fit ex pane, seu quod fit terminus, in quem desinit panis; vt aduertit Valquez in præfati *disputat. 181. num. 154.* Quod si verbum, *fit*, denotet aliquam productionem corporis Christi, ex hoc capite habebunt illæ propositiones aliquam improprietatem, vt voluit Bonaventura in 4. d. 1. p. 1. *artic. unico, quest. 6. in fine*; & quidem raro inuenies apud Patres, *ex pane fieri cor-*

pus Christi, licet aliquando dicant, *ex pane confici*; de quo statim dicam.

Ad secundam classem pertinent loquutiones, quibus dicitur, corpus Christi confici, creari, perfici, &c. & hæc quidem sunt in duplici differentia: in quibusdam enim dicitur absolute, corpus Christi creari; in aliis vero, imo fere omnibus, non dicitur simpliciter, sed cum addito ostendente, non esse sermonem de corpore Christi secundum se, sed de illo cū accidentibus panis: in quo sensu verissimæ sunt & propria. Sic dixit Cyprianus adductus à Suarez, quod *Christus vsque hodie hoc veracissimum, & propriissimum corpus suum creat, & sanctificat, & benedicit, & diuidit*, &c. vbi satis manifeste constat, ipsum loqui de composito corporis Christi, & accidentiū, quod simpliciter dicitur corpus Christi, quod solum dicit in recto, vt constat ex dictis supra *disput. 1.* Alioquin non dixisset proprie, quod *diuiditur*, & *sanctificatur*, & *benedicitur*: nam corpus secundum se non diuiditur, sed vt sub accidentibus; nec sanctificatur per consecrationem; quod enim proprie sanctificatur, est compositum illud, in quod introducit ipsa sanctitas corporis Christi, & per illam quasi formaliter sanctificatur totum compositum, & benedicitur; ergo sicut illa omnia non possunt proprie intelligi de corpore Christi secundum se, sed de composito, sic nec verbum *creandi* debet accipi de corpore Christi secundum se, sed de toto composito. Quem sensum intendit Ecclesia in Canone Missæ, dum dicit: *Per quem hæc omnia semper, Domine, bona creas, sanctificas, viuificas, & benedicas*, &c. Non enim loquitur de creatione corporis Christi, sed de creatione illius compositi, quod est in altari: quod quidem per corpus Christi quasi formaliter sanctificatur, viuificatur, benedicitur, vt supra dictum est. Sic etiam intelliguntur verba Bessarionis ibidem adducta: *Tota Trinitas hoc corpus altaris erat*. Non enim dixit creari simpliciter hoc corpus, sed hoc corpus altaris, seu prout in altari. Ad hunc etiam sensum reducuntur illæ loquutiones, quibus Patres dicunt: aliquando, Sacerdotes proprio ore conficere corpus, & sanguinem Christi, quasi dicat, conficere sacramentum corporis, & sanguinis Christi; ideo enim non dixerunt *faciunt*, sed *conficiunt*, vt indicarent, se loqui non de affectione simplici, sed de confessione alicuius compositi: *confessio* enim in rigore conjunctione significat plurius in vnum compositum.

Denique loquutiones, quibus corpus Christi simpliciter dicitur creari, vel fieri, rarissimæ sunt. Nam Augustinus, qui communiter affertur ex cap. *Verum sub figura* de consecrat. d. 2. non dixit, corpus Christi simpliciter creari, sed *panem, & vinum in mysterio vere carnem, & sanguinem Christi consecratione Spiritus sancti potentialiter creari*, hoc est, panem creari carnem, seu *panem fieri carnem*; quæ loquutio impropria est, vt supra vidimus ex S. Thomæ; & adhuc non est contra nostram sententiam, cum solum significaret panem transire in carnem, quod non negamus. Quod si aliquis alius inferioris notæ aliquando simpliciter, & sine addito dixit, corpus Christi consecratione creari, rarissimus erit, & pie intelligendus de corpore Christi ratione vnionis ad species: nam (vt supra diximus *Disput. præcedenti*) sæpe tribuuntur Christo in Eucharistia prædicata specierū, quanto magis prædicata ipsius vnionis sacramentalis, à cuius productione dicitur corpus Christi produci, improprie tamen. Imo aliqui ex aduersariis agnoscunt aliquā improprietatem in illa loquutione: nam verbum *creandi* dicunt non posse in rigore vsurpari in hoc mysterio: dicunt enim, non dari creationem, vbi præcessit terminus à quo realis, & positius;

B b 4

sicut

125.
Secunda classis
est eorum qui
dicunt corpus
Christi confici,
creari,
perfici, &c.

Cyprianus.

126.
Augustinus.
Rarissima
sunt hæc lo-
quutiones.

Prima obiectio.

124.
Solutio.
Loquutiones
istæ pp. ad
tres classes
reducuntur.
Prima classis
eorum qui di-
cunt substantiam
panis
mutari in
corpus Christi.

Sotus.

Suarez.

Valquez.

Bonavent.

sicut nec panis annihilatur, quia definit in terminum realem & positum. Ex quibus omnibus constat, quam inefficax argumentum sumatur contra nostram sententiam ex Patrum auctoritate, cum ferre omnes aperte indicauerint, se loqui de productione corporis Christi secundum esse sacramentale, seu de conuersione panis in corpus Christi, non de productione corporis Christi simpliciter, & aliunde ipsi etiam aduersarij teneantur concedere, quamplures ex illis loquutionibus accipiendas in sensu minus proprio vt de singulis earum probatum est.

127. *Obiectio secundum.*
Soluitur.

*Corpus Christi: non esse id quod produci-
tur, sed quod
introducitur.*
Secunda obiectio est, quia in hoc mysterio interuenit conuersio substantialis; ergo debet habere terminum substantialem; ergo terminatur ad substantiam corporis Christi. Respondetur concedendo totum: neque enim in mentem nobis venit, quod Christi secundum suam substantiam sit terminus formalis huius conuersionis. Fatemur sane ita esse; sed dicimus corpus Christi non esse id, quod produci-
tur, sed quod introduci-
tur per hanc conuersionem, sed solum quod introduci-
tur; itaque conuersio vt conuersio habet pro termino formali corpus Christi; vt productio vero non habet producere corpus Christi, sed producere vnionem corporis Christi cum speciebus: sicut conuersio formalis, qua ex alimento fit noua pars hominis, habet pro termino formali conuersionis animam rationalem, quæ introduci-
tur in materiam alimentum; non tamen est productio animæ, sed solius vnionis animæ cum illa materia.

128. *Instabis.*
Respondet.
Dices, conuersio vt conuersio est actio; ergo qui fuerit terminus conuersionis, erit terminus productionis. Respondet, etiam introductio, vt introductio est productio, & tamen non est idem terminus introductus, & productus; anima enim introduci-
tur, vnio vero produci-
tur. Similiter dicendum est de conuersione; nam licet conuersio vt conuersio sit productio, non tamen est productio eiusdem termini, qui denominatur à conuersione terminus succedens: sed est productio vnionis termini formalis succedens: eadem enim conuersio dat diuersas denominationes diuersis terminis, quos habet, alterum denominat productum, alterum introductum seu succedentem; sicut etiam actio vt actio respicit principium & terminum, illudque denominat agens, hunc vero productum.

129. *Instabis iterum.*
Respondet.
Dices iterum, hæc est conuersio substantialis, ergo est actio substantialis; ergo etiam vt actio est productio alicuius substantiæ, nam si sit productio solius accidentis, non potest esse productio substantialis. Respondet, hanc actionem consideratam in sua entitate esse aliquid accidentale; imo (in mea sententia) omnes actiones, quantumvis sint productiones termini substantialis, sunt in sua entitate accidentales. Cæterum sicut productio hominis, v.g. licet sit entitatie accidens, denominatur tamen productio substantialis à termino producto, qui est substantia: sic etiam hæc actio denominatur conuersio substantialis à termino formali conuersionis, qui est substantia corporis Christi, & dicitur simpliciter conuersio substantialis, hoc est, conuersio substantiæ in substantiam: nam licet in Conciliis nunquam dicta fuerit conuersio substantialis, sed substantiæ in substantiam, conformius tamen ad modum loquendi Conciliorum appellatur conuersio substantialis. Sub nomine autem *actionis*, aut *productionis* non video, cur sit necesse eam appellare actionem substantialem: actio enim vt actio solum denominatur substantialis à termino producto, ergo cum hæc actio nec in se sit entitatie substantialis, nec terminus productus sit substantialis;

non est, cur debeat appellari actio substantialis, sed accidentalis, licet sit conuersio substantialis.

Tertia obiectio est, quia ex nostra sententia sequitur substantiam panis magis conuerti in species panis remanentes, quam in corpus Christi; probatur sequela, quia substantia panis definit non ex vi productionis corporis Christi, sed ex vi actionis, quia corpus Christi sustentat efficienter accidentia: illa autem actio tota terminatur ad ipsa accidentia, quorum est cōseruatio; ergo panis definit ex vi conseruationis accidentium, & per consequens definit in ipsa accidentia, & non in corpus Christi. Respondet, negando sequelam, & ad probationem negatur etiam consequentia; nam conuerti hoc in aliud, non est præcise quod definit hoc ex vi actionis, quia illud cōseruatur, sed ex vi actionis, quia illud succedit huic in eodem munere, & in ordine ad idem tertium, vt supra dictum est. Hoc autem non reperitur respectu accidentium; nam accidentia non succedunt poni in eodem munere, & in ordine ad idem tertium: reperitur tamen respectu corporis Christi, quia panis definit ex vi illius actionis, per quam licet non producat, succedit tamen corpus Christi substantiæ panis in eodem munere, & circa eadem accidentia; quare merito dicitur panis conuerti in corpus Christi, & non in accidentia.

Quarto obicitur, si ad conuersionem substantialem non requiritur productio substantiæ, sed mera successio, ergo etiam si panis non periret, dummodo separaretur ab accidentibus; eo quod corpus Christi succederet sub illis in eodem munere, daretur conuersio substantialis, & transsubstantiatio. Respondet, nullum esse inconueniens in consequenti: nam sicut si materia mea informaretur nunc forma Pauli, & amitteret meam formam, diceretur illa conuersio formalis, & transformatio, licet non esset desitio, vel productio alicuius formæ, sed successio formarum in ordine ad informandam eandem materiam; sic in casu posito, licet non daretur desitio, vel productio alicuius substantiæ, dummodo daretur successio substantiarum in ordine ad substantiam eisdem accidentibus, diceretur conuersio substantialis, & transsubstantiatio. Cæterum in alio casu licet diceretur, compositum ex pane, & accidentibus conuerti in compositum ex corpore Christi, & eisdem accidentibus; non tamen diceretur, substantiam panis conuerti in corpus Christi, quia (vt dictum est *Sett. 1.*) ad hoc vt dicatur vnus terminus formalis conuerti in alium, oportet, quod terminus formalis à quo simpliciter definit esse ob aduentum termini formalis ad quem. Dices, materia sola sustentabat accidentia; ergo illa sola est, cui succedit corpus Christi in eodem munere; ergo non est totus panis terminus formalis à quo huius conuersionis. Respondet, totam substantiam panis substantiæ suis accidentibus; quia licet materia sola sustentet, sed tamen forma etiam substat, hoc est, est radix determinata accidentium saltem propriorem, quod est proprie substat.

Sed contra obicitur quinto, ergo quando vnus corpus substantiale succedit alteri in eodem loco reali, datur transsubstantiatio; quia iam tunc datur successio substantiarum in ordine ad eundem locum. Respondet, dato quod illa sit aliqualis conuersio vnus compositi resultantis ex loco, & locato, non tamen esse transsubstantiationem: quia ad hanc requiritur successio substantiarum in proprio munere sicut substantiæ, sed est substat accidentibus: sicut è contra ad transformationem non sufficeret successio formarum in ordine ad substantiæ accidentibus, nisi

nisi succederent in ordine ad informandum idem subiectum, vt dixi *Sect. precedenti*.

133. *Initia.* Dices, conuersio alimenti in hominem est conuersio substantialis; & tamen non succedit forma in munere substandi; ergo similiter, licet corpus succedens localiter non substat loco, erit conuersio substantialis. Respondeo, negando minorem: quia prima conuersio habet pro termino formali formam succedentem in aliquo munere non substantia vt sic, sed formam substantialis, ideo illa est conuersio substantialis formalis.

134. *Initia.* Dices, replere locum, etiam est munus substantia. Respondeo, in primis etiam esse munus quantitatis; deinde est munus substantia, sed non vt substantis loco; sed vt replentis: conuersio vero formalis est substantialis, quia id quod aduenit de nouo, exerceat munus substandi in loco composito, quod refultat: locum autem non habet hoc, quia locatum non aduenit villo modo ad substandum.

135. *Obiectio sexta.* Obiicitur sexto: verba consecrationis habent de se vim sufficientem ad producendum corpus Christi; ergo de facto producunt illud. Consequentia videtur bona, quia causa cum virtute, & applicatione sufficienti, non est cur non operetur. Antecedens autem probatur, quia si corpus Christi non existeret nunc in caelo, adhuc ex vi verborum poneretur in Eucharistia. Praesentia enim, quam habet in Eucharistia, non penderet a praesentia naturali, vt dictum est *disput. 5.* ergo verba de se habent vim producendi corpus Christi in Eucharistia.

136. *Responsum aliquam.* Nonnulli negant antecedens primum, & secundum, & fatentur, quod corpus Christi alibi non esse, non consecraretur: nec hoc (inquiunt) derogat efficacitati verborum, non enim debuerunt habere virtutem ad casum impossibilem de lege ordinaria; sufficit, quod habeant virtutem operandi existens corpore Christi, cum aliunde certum sit, corpus Christi semper existit. Et quidem, si ad consecrationem huius sacramenti praerequiratur Christus viuus (de quo infra in Tractatu de sacrificio) non est dubium, quin verba non habeant vim producendi corpus Christi. Quidquid tamen de hoc sit, quod ad praesens attinet, admittere possumus in verbis illam vim, ita vt si corpus Christi redactum esset in cineres, posset consecrari, & poni in Eucharistia cum organizatione humana: ille enim casus, licet de facto non erat futurus, erat tamen simpliciter possibilis, naturaliter loquendo: verba autem debuerunt ex institutione habere virtutem ad verificandum se in omni casu naturaliter possibili, sicut nunc de facto Eucharistia habet virtutem ad producendam gratiam in aliquo homine, cui numquam de facto applicabitur. Dixi autem *in causa naturaliter possibili*; quia ad casus naturaliter impossibiles, & qui numquam sunt ponendi, forsitan non habent virtutem sacramenta ex praesenti institutione. Nam si miraculose omnes animae hominum ponerentur in vnico corpore, non posset vnus alium baptizare vel abluere ex vi praesentis institutionis, nec oportuit ad illum casum impossibilem dari virtutem & efficaciam: & per consequens forsitan verba consecrationis non habent virtutem ad producendam materiam corporis Christi, quia non potest naturaliter contingere, quod materia ipsa non existat in rerum natura sub aliqua forma. Ceterum, quia potuit naturaliter contingere, quod materia illa existeret sub forma cinerum, & sine organizatione requisita ad hoc, vt esset corpus humanum, ideo admitti potest, quod verba habent virtutem ad producendam illam organizationem requisitam ad corpus humanum; & consequenter, quod

verba consecrationis calicis habent virtutem ad producendam formam substantialem sanguinis, quia potuit illa materia esse iam sub alia forma; & tunc ad veritatem verborum oportebat reproduci formam sanguinis in illa materia sub speciebus vini.

Ad argumentum ergo admissio antecedenti, negatur consequentia; nam verba ex praesenti institutione habent vim moralem ad operandum totum id, quod requiritur ad sui veritatem: id autem, quod non requiritur, non possunt operari; quare licet, non existente corpore Christi, possent illud producere, quia tunc illa productio requireretur ad veritatem verborum; nunc tamen non possunt illud producere, quia de facto non requiritur talis productio, cum iam supponatur productum, sed solum requiritur, quod ponatur sub speciebus.

Dices, verba nunc de facto non supponunt corpus Christi existens, antequam operentur; nam licet corpus Christi habeat de facto suam existentiam naturalem independentem a verbis, illa tamen existentia corpus Christi non praerequiratur ad hoc vt verba operentur, & per consequens non se habet antecedenter ad operationem verborum; ergo possunt verba de facto illud producere, ac si vere non existeret.

Respondeo, verba nunc de facto, priusquam operentur, praesupponere existens corpus Christi; quia priusquam operentur, debent significare, vt infra dicitur: verba autem in illo priori significant, & supponunt pro corpore Christi simpliciter, quod est idem ac supponere pro corpore, quod tunc habet, vel vltimo habuit, vt dixi vbi supra; ergo in illo priori supponunt pro corpore tunc existentij, ergo antequam operentur verba, praesupponunt existens corpus Christi, quod in posteriori ponant sub speciebus. Posset quidem poni corpus Christi sub speciebus, licet tunc non supponeretur existens; quia tunc verba pro illo priori supponerent pro corpore, quod vltimo habuerat Christus; nunc tamen de facto, cum supponant pro corpore, quod nunc habet, iam praesupponunt illud existens, priusquam operentur.

Dices iterum, verba habent vim saltem in aliquo casu ad producendum corpus, vel sanguinem Christi; ergo praedicatum formale, quod enunciant, est ratio corporis, vel sanguinis, & non sola continentia sub speciebus, quia verba non habent vim ad producendum, nisi id quod formaliter enunciant. Respondeo negando consequentiam; nam verba, quibus data est vis sufficiens ad verificandum se ipsa, licet potissime habeant vim ad operandum praedicatum formale, habent tamen vim ad producendum subiectum, si non supponatur existens; itaque si huic propositioni, *Bucephalus est albus*, Deus daret vim ad verificandam se ipsam, non solum possent haec verba dare albedinem Bucephalo, sed etiam producere Bucephalum, si non supponeretur iam existens.

Vltimo obiici solet contra nostram sententiam auctoritas S. Thomae, qui licet nusquam dixerit, hanc conuersionem esse productionem corporis Christi, videtur tamen illud saepe supponere. Primo, quia saepe negat Christi corpus esse in hoc sacramento per mutationem localem; secundo, quia in praesenti *art. 8.* in corpore, & *ad 2.* negat, hanc actionem esse ex praesupposito subiecto; ergo sentit, non esse actionem adductiuam; tertio, quia supra *q. 2. art. 1.* in corpore docet; naturam humanam non potuisse conuerti in naturam diuinam; quia natura diuina ingenerabilis est; ergo sentit, conuersionem esse productionem termini, in quem fit conuersio.

Respondeo,

138.

Responsum
ergo huius
ad arguenda
mentem.

139.

Initia.

Responsum.

140.

Initia
ita
tunc.

Responsum.

141.

S. Thom.
vltima obiectio.

142. Respondeo, S. Thomam magis esse pro nostra sententia infra *quæst. 78. art. 5.* in corpore, ubi sic ait: *Non enim facimus hac verba, quod corpus Christi sit corpus Christi, sed quod contentum sub speciebus sit corpus Christi.* Hæc est ipsa eadem conclusio, quam defendimus. Ad loca contraria, Respondeo ad primum; nos etiam fatemur, hanc actionem non esse adductivam, sed vnitivam corporis Christi cum speciebus, ut sæpe dictum est in superioribus. Ad secundum, in primis S. Thomas non negat subiectum huius actionis, sed solum negat, dari subiectum commune utrique termino huius conversionis, quod verissimum est. Deinde etiam si loqueretur de subiecto actionis, vere illud negaret; quia actio, qua Christus sustentat efficienter accidentia, quæ est positio Christi sub accidentibus, ut supra dictum est, non habet subiectum, cum sit actio creativa in sua entitate. Ad tertium, Respondeo, S. Thomam ibi solum probare, quod natura humana non potest converteri in divinam per commixtionem, sicut unum elementum convertitur in aliud; & hoc bene probat ex ingenerabilitate naturæ divinæ; quia ad tale modum conversionis oporteret, quod in materiam naturæ humanæ introduceretur materia Divina: quod argumentum non probat de conversione per transubstantiationem, ut bene notavit Caietan. ibi. An vero ex alio capite repugnet etiam naturæ divinæ esse terminum transubstantiationis, videbimus postea *sect. 10.*

SECTIO IX.

Respondetur ad alia argumenta Recentiorum contra nostram sententiam.

143. Hanc sententiam impugnant ex professo duo Auctores recentiores, quorum argumentis oportebit satisfacere, quatenus contra solutiones supra positas aliquid addunt. Primus est P. Petrus Hurtado *Disput. 2. de generatione, §. 19.* in prima editione; in ultima vero editione *Disput. 1. de generatione Sect. 4. n. 34. & sequentibus* ex quo possunt nonnullæ alie obiectiones fieri. Prima est, quia compositum ex corpore Christi, & accidentibus panis est unum per accidens, & non per se: ergo actio per quam fit, non est substantialis, sed accidentalis. Rursus nec potest dici conversio substantialis; quia actio, qua homo ex albo fit niger, terminatur etiam ad compositum ex humano corpore, & nigredine; & tamen illa non est conversio substantialis, licet sint diversa composita ex corpore, & albedine, & ex eodem corpore, & nigredine; & licet albedo, & nigredo repugnet eidem corpori simul; ergo similiter actio Eucharistica non erit conversio substantialis.
144. Respondetur facile ex dictis, illam non esse actionem substantialem, esse tamen conversionem substantialem; quia terminus formalis conversionis est substantia. Vnde patet discrimen ab illo exemplo: nam ibi termini formales sunt accidentales, scilicet albedo, & nigredo, licet subiectum commune sit substantia: at in nostro casu è contra termini formales sunt substantiales, licet tertium commune utrique termino sint accidentia: denominatio autem conversionis desumitur à termino formali, ut constat in transformatione, quæ appellatur conversio formalis, eo quod expellatur & introducatur forma; & sic de aliis.
145. Secunda obiectio ex eodem est, quia si Deus mihi vniat quantitatem, quam habet Petrus, non potest dici transubstantiatio Petri in me; alioquin homo albus transubstantiaretur in se ipsum, quan-

do fit niger. Respondetur ex dictis, illam conversionem posse tripliciter fieri. Primo, si mea substantia accipiat unam quantitatem, & perdat aliam; & tunc erit conversio accidentalis quantitativa, quia termini formales sunt quantitates, & subiectum commune est substantia. Secundo potest fieri, si eidem quantitati succedat mea substantia, & expellat aliam ab eadem quantitate, & tunc erit conversio substantialis, quia termini formales sunt substantiæ. Tertio denique, si fiat utrumque, ita ut sub accidentibus Petri introducatur mea substantia, & sub meis accidentibus substantia Petri; & tunc erit conversio mixta, seu quasi duplex conversio, in quarum una substantia sit subiectum, circa quod fiat conversio, exclusivè, & introductis accidentibus; in altera vero accidentia sint terminus communis, circa quod fiat expulsio, & introductio substantiæ: prior erit accidentalis, posterior substantialis. Sicut si in materiam Petri induceretur mea anima rationalis, & in materiam meam anima Petri, fieret etiam duplex conversio, altera formalis per expulsionem, & inductionem formæ circa eandem materiam; altera materialis per exclusionem, & commutationem diversæ materiæ circa eandem formam. Imo in utroque casu considerari possunt quatuor conversiones; nam in primo casu duæ essent conversiones accidentales, altera circa substantiam Petri, quæ acquireret mea accidentia, perditis suis; altera circa substantiam meam, quæ etiam ex habente sua accidentia transiret in habentem accidentia Petri, amissis suis; & duæ aliæ essent conversiones substantiales; altera circa accidentia mea, sub quibus desineret esse mea substantia, & inciperet esse substantia Petri; altera circa accidentia Petri, sub quibus desineret esse substantia Petri, & inciperet esse mea. Sicut & in secundo casu essent alie quatuor conversiones. Prima, in qua materia mea transiret ex habente meam animam in habentem animam Petri. Secunda, in qua materia Petri ex habente animam Petri fieret habens animam meam; & hæc utraque esset conversio formalis. Tertia, in qua anima mea ex informante meam materiam fieret informans materiam Petri. Quarta denique, in qua anima Petri ex informante materiam Petri fieret informans materiam meam, & hæc utraque esset conversio materialis. Quæ omnia ex principiis à nobis supra positis facile colligi possunt. Hinc tamen non fit, Petrum transubstantiari in me, quando mea substantia poneretur sub eius quantitate: ad hoc enim oporteret substantiam Petri desinere; & multo minus dici posset, Petrum transubstantiari in se ipsum, quando ex albo fit niger, cum in neutro casu substantia desineret, atque ideo non posset dici converti; & in secundo casu substantia non sit terminus formalis à quo, nec ad quem conversionis, sed solæ qualitates.

Tertia obiectio ex eodem est, quia Ecclesia, & Patres dicunt, panem fieri corpus Christi; ergo datur productio corporis: non enim sufficit ad hanc loquutionem, quod substantia incipiat vniui illis accidentibus. Sicut quando materia vniuitur animæ rationali, non dicitur fieri materia; & quando, resurgente homine, anima vniuitur de nouo materiæ, non dicitur fieri, vel produci anima; nec denique quando modo homo albescit, dicitur fieri homo, sed fieri albus.

Respondetur ex dictis, panem fieri corpus Christi non esse, corpus Christi fieri, sed panem converti in ipsum. Et quidem hæc etiam loquutio non est omnino propria, ut vidimus *Sectione præcedenti*. Ad eam tamen non sufficit, rem aliquam de nouo vniui alteri; sed requiritur, quod terminus ad quem aliquis